

Jo Baker

LONGBOURNIN ❧ TALOSSA ❧

PALVELUSVÄEN

Ylpeys ja ennakkoluulo

TAMMI

Jo Baker

LONGBOURNIN
TALOSSA

SUOMENTANUT HELENE BÜTZOW

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ TAMMI
HELSINKI

Englanninkielinen alkuteos *Longbourn* ilmestyi 2013.

Copyright: © Jo Baker, 2013

Lukujen kursivoidut alut ovat peräisin Jane Austenin teoksesta
Ylpeys ja ennakkoluulo, suomennos Kersti Juva (2013).

Suomenkielinen laitos © Kustannusosakeyhtiö Tammi 2014

PAINETTU EU:SSA

ISBN 978-951-31-7642-6

Clarelle, kiitoksin huomiosta,
pitkämielisyydestä ja maltista

“Onko arvokkaampaa suositusta kuin tarkkasilmäisen palvelijan antama?”

Ensimmäinen osa

I luku

Miespalvelija... rouva Hill ja kaksi sisäpiikaa...

Vaatteita ei voi käyttää pesemättä, niin kuin ei voi kuljeskella ilman pukeita, ei ainakaan Hertfordshiressa eikä syyskuussa, joten pyykkipäivää ei voi välttää, mutta silti huushollin vaatteiden viikkopyykki oli Sarahille vastenmielinen ajatus.

Ilma oli kirpeä vuodenajan vaihtuessa, ja puoli viideltä aamulla Sarahin käydessä työhön oli pimeää. Rautainen vesipumppu oli hirvittävän kylmä lapaskäsillekin, ja kylmänkyhmyjä poltteli, kun hän kampesi vettä paljuun pimeistä syvyyksistä. Edessä oli pitkä päivä, ja tämä oli vasta alkua.

Muuten oli rauhallista, pysähtynyttä. Lampaat kyhöttivät rykelminä kukkulan rinteessä, linnut pensaikossa olivat pörhöllään kuin ohdakkeet, pudonneet lehdet kahisivat metsässä siilin kulkiessa, puro heijasti tähtien valoa ja kimalsi kivien päällä. Alhaalla navetassa lehmät hönkivät imelää huurua, ja emakko nytkähteli lätissä porsaat yhdessä läjässä nisillä. Rouva Hill ja hänen miehensä nukkuivat uupuneen syvää unta pienessä ullakkokamarissaan, ja kaksi kerrosta alempana herrasväen makuuhuoneessa herra ja rouva Bennet olivat kuin kaksi hautakumpua täkin alla. Kaikki viisi

nuorta neitiä nukkuivat omissa sängyissään ja näkivät unta siitä, mistä nuoret neidit nyt näkevät unta. Hyytävä tähtivalo hohti kaiken yllä; kattolaatoilla, kiveytyllä pihalla, huussissa, kuuran peittämässä pensastossa, pienellä metsäsaarekkeella nurmikentän laidassa, ääntelevisissä fasaaniparvissa, ja se valaisi Sarahin, toisen Longbournin sisäpiioista, joka pumppasi vettä ämpäriin, siirsi sen sivuun jo kylmästä kivistävin käsin, otti toisen ämpärin täytettäväksi.

Taivas itäisten kukkuloiden yllä muuttui läpikuultavan siniseksi: Sarah kohotti päätään kädet kainaloiden lämpimässä, hengitti ilmaan huurupilviä ja haaveili taivaanrannan takaisista hurjista paikoista, joissa oli jo valoisa, kuvitteli toisia paikkoja, joissa paistaisi aurinko tämän pyykipäivän päätyttyäkin, Barbadosista ja Antiguaa ja Jamaikaa, missä tummat miehet tekivät töitä puolialastomina, Amerikkoja missä intiaaneilla ei ollut juuri mitään päällään ja missä oli aina lämmin, lämmin kuin kylvyssä, eikä pyykättävää kertynyt nimeksikään, ja jonakin päivänä Sarah lähtisi sinne, eikä hänen enää tarvitsisi pestä muiden ihmisten vaatteita.

Sarah pani ämpärit ikeeseen, kumartui sen alle, ponnistautui pystyyn ja ajatteli, että oikeuden ja kohtuuden mukaan kenenkään ei pitäisi joutua pesemään muiden likaisia vaatteita. Nuoret neidit saattoivat vallan hyvin teeskennellä olevansa vaatteiden alla sileitä ja umpinaisia kuin alabasteripatsaat, mutta sitten he viskasivat likaiset alusvaatteensa poisvietäviksi ja puhdistettaviksi ja paljastivat olevansa heikkoja, vuotavia ja lävistettyjä olentoja siinä missä kaikki muutkin. Sarah ajatteli, että ehkä he juuri sen takia antoivat käskyjä ompelukehikon takaa tai kirjan yli: Sarah oli hangannut pois heidän hikkensä, tahrat ja kuukautisveren ja tiesi siis, etteivät he

olleet yleviä kuin enkelit, eivätkä he siksi voineet katsoa häntä silmiin.

Sarah kompuroi pihan yli pimeässä, ämpäreiden loiskuvan taakan alla, suuntasi pesukeittiön ovelle ja oli juuri tarttumaisillaan säppiin, kun jalka lipesi, ja hän menetti tasapainonsa. Hetki venyi niin, että hän ehti nähdä, kuinka ämpärit lensivät ylös ja sivulle, irtosivat ikeestä, tyhjenivät, ja kaikki tähänastinen työ meni hukkaan, ja hän ehti ajatella että kaatuminen tekisi kiipeää. Ämpärit putosivat maahan, kimposivat kovasti kolisten, säikäyttivät mustavarikset pyökkipuista, ja Sarah jysähti kylmille laattakiville. Nenä vahvisti sen, minkä hän oli jo arvannutkin: hän oli liukastunut sianpaskaan. Emakko oli päässyt edellispäivänä ulos porsaat kintereillään, eikä kukaan ollut korjannut niiden jälkiä, kennelläkään ei ollut ollut aikaa. Jokaisen päivän töitä norui seuraavaan päivään, mikään ei tullut ikinä valmiiksi, eikä koskaan päässyt sanomaan, että se siitä sitten, päivän työt on tehty ja saatu pois alta. Työ vain vitkusi ja vetelehti ja jäi vaanimaan, sai ihmisen kompastumaan aamulla.

Aamiaisen jälkeen Lydia istui jalkojensa päällä keittiön tulisijan ääressä, joi sokeroitua maitoa ja valitti rouva Hillille.

”Hill, ette tiedäkään miten onnekas olette. Saatte olla piilossa täällä alhaalla kodikkaasti ja mukavasti.”

”Jos kerran niin sanotte, Lyddie-neiti.”

”Juuri niin minä sanon! Saatte tehdä mitä ikinä mielite, eikä vain, eikä kukaan pidä silmällä eikä vahdi, vai mitä? Taivaan vallat! Jos joudun vielä kerran kuuntelemaan Janen alituisia kieltoja – ja minähän vain pidin vähän lystiä – ”

Viereisessä huoneessa, alempana pesukeittiössä, Sarah kumartui pyykkilaudan ylle ja hankasi palttinaisen alushameen helmaa lipeäkivellä. Lika ei sillä lähtenyt – alushame oli ollut kolmen tuuman leveydeltä ravassa, kun se oli annettu Sarahille, ja sitä oli jo liotettu yön yli – mutta lipeä kirveli Sarahin kylmänkyhmyisten käsien halkeamissa ja poltteli kämmenselkien rokahtuneessa ihossa; jos Elizabeth joutuisi pyykkäämään alushameensa itse, Sarah ajatteli, hän oppisi varomaan niitä paremmin.

Pata höyrysi, siinä kiehui jo yksi satsi pyykkiä; ikkuna Sarahin edessä oli huurussa ja pisaroiden juovittama. Sarah siirtyi altaiden edessä olevalta ritilältä padanedusritilälle, varoi livettävää kivilattiaa. Hän pudotti alushameen harmaana kuplivaan veteen, otti pyykkipihdit ja survoi vaatteen upoksiin, paineli siitä ilman pois ja hämmensi.

Ja mitä järkeä oli pestä alushameet valkoisiksi, jos ne ryvettyisivät jo seuraavan kerran käytettäessä?

Polly oli kyynärpäitään myöten kylmässä kivialtaassa, loiskutti herra Bennetin kaulaliinoja huuhteluvedessä, nosti ne sitten yksitellen pois ja upotti valkaisuaineeseen.

”Mitä sanot, Sarah, paljonko on jäljellä?”

Sarah vilkaisu arvioiden ympärilleen, pureskeli poskeaan. Liotuspaljut... kasat märkiä vaatteita, joiden pesu oli kesken.

”On lakanat, tyynynpäälliset ja sitten vielä meidän alusleningit”, Polly sanoi, nosti kätensä kylmästä huuhteluvedestä ja laski sormillaan. Kädet olivat helakanpunaiset. Polly rypisti niille otsaansa, käänteli ja tutki, aivan kuin ne olisivat kiinnostavat mutta täysin irrallaan hänestä itsestään. Kädet olivat varmasti ainakin tällä hetkellä aivan turrat.

”Ja siteet täytyy pestä – ” Sarah lisäsi.

Polly nyökkäsi tuikeasti. Oli ollut se ikävä aika kuukaudesta, jolloin talon kaikki yhdeksän naista olivat olleet tavallista äksympiä, kömpelöitä, kyynelehtiviä ja vuotaneet sen jälkeen. Kuukautissiteet likosivat nyt erillisessä paljussa, joka lemahti kiusallisesti teurastamolta; ne pestäisiin viimeiseksi.

”Taitaa olla vielä viisi satsia.”

Sarah huokaisi ja nyppi kainalon saumaa; hän oli hionnut märäksi pukunsa, jota ei voinut sietää – rouva Hill sanoi väriä vedenvihreäksi, mutta Sarahista se oli pikemminkin sapenkarvainen – vaikka värillä ei ollut virkaa, koska kukaan ei ollut näkemässä, mutta vaatteiden malli kiusasi sitäkin enemmän. Puku oli tehty Marylle ja tarkoitettu nisunpehmeille käsivarsille, ristipisto-ompeluksiin ja pianonsoittoon. Vaatteessa ei voinut ojentaa eikä koukistaa lihaksia, ja se oli Sarahin päällä vain siksi, että hänen toinen pukunsa, hiirenharmaa puolipellavaleninki oli pesty likakohdista sienellä ja riipui nyt narulla tuulettumassa, jotta sianhaju lähtisi pois.

”Ota seuraavaksi alusmekot. Hämmentele sinä vähän aikaa, niin minä hankaan sen jälkeen.”

Säästä pieniä käsiparkojasi, Sarah ajatteli, vaikka omiakin kirveli. Hän siirtyi padan edestä altaiden ääressä oleville ritilöille. Hän nosti kaulaliinan pyykkipihdeillä valkaisuaineesta ja katsoi veden tippumista.

Polly hämmensi kartulla pataa ja nyppi alahuulta lyhyillä kynsillään. Hän oli vieläkin punasilmäinen ja nuoppolaan puhuttelusta, jonka rouva Hill oli pitänyt hänelle pihan kunnosta. Aamulla Pollyyn oli pitänyt tehdä tulet ja hakea vettä, sitten oli ruvettu laittamaan pyhäpäivän ateriala, sitten oli syöty, sitten oli tullut pimeä, ja kuka voi lähteä lapiomaan sianpaskaa tähtien valossa?

Ja eikö hänen ollut kuurattava padat? Sormenpäät olivat joutuneet koville siitä hiekkamäärästä. Ja kun asiaa oikein ajatteli, eikö vikapää ollut se, joka oli päästänyt lätin portinsalvan niin väljäksi, että sen sai auki kärsän tuuppauksella? Eikö Sarahin kaatumisesta ja turhasta työstä pitänyt syyttää poloisen, sorretun Pollyn sijasta – hän vilkaisi ympärilleen ja puhui hiljempaa niin, ettei vanha mies voinut kuulla – herra Hilliä, joka oli vastuussa emakosta? Eikö hänen olisi täytyntä korjata sian jäljet? Mihin se vanha ryysyläinen yleensä kelpasi? Täällä tarvittiin enemmän palveluskuntaa, eikö niin sanottu koko ajan? Miksi siis piti syyttää Pollyä, joka ei ollut vikapää tapahtuneeseen.

Sarah nyökkäili ja äänteli myötätuntoisesti, vaikka oli lakannut kuuntelemasta jo hyvän aikaa sitten.

Siinä vaiheessa kun aulan kello oli kitkuttanut eteenpäin ja löi neljää, ja herra ja rouva Hill tarjosivat isäntävälle pyykkipäivän kevyen, kylmän aterian – pyhäältä jääneen paistin tähteet – molemmat sisäpiiat olivat haassa ripustamassa pyykkejä narulle, märät vaatteet höyrysivät syysilmassa. Sarahin kädet tykyttivät, kylmänkyhmyt olivat kiiltävät, kireät ja kirvelevät; yksi vasemmassa kämmensyrjässä oli ruvennut vuotamaan, ja Sarah nosti käden huulilleen ja imaisi veren pois, jotta se ei tahriisi pyykkejä. Hän uppoutui hetkeksi niihin monenlaisiin tuntemuksiin, jotka syntyivät lämpimän kielen koskettaessa kylmää ihoa, kylmänkyhmyä kirveli, veri maistui suolalta, huulet olivat lämpimät ja niihin jäi kosteutta, kun hän laski käden alas ottaakseen uuden pyykkipojan, ja sitten kosteus jäähtyi, pisteli ja aristi. Sarah ei siis oikeastaan katsonut ja olisi voinut erehtyäkin, mutta hän luuli näkevänsä liikettä kujalla joka kulki vastapäi-

sen rinteeseen poikki; kujalla joka yhdisti Lontooseen vievän karjatien Merrytonin tullitiehen.

”Katso, Polly – kuka tuo on?”

Polly otti pyykkipojan hampaidensa välistä, kiinnitti kädessä olevan paidan narulle ja kääntyi katsomaan.

Kujaa reunustivat ikivanhat pensasaidat; karjalaumat kulkivat sitä tietä pitkin kaupunkiin ja kuolemaan. Elukat kuuli jo ennen kuin ne tulivat näköpiiriin; jo kaukaa kantautui lehmien matala jyly, hanhien pahansisäinen toivotus, vuosikkaiden huuto emojensa perään. Ja kun ne menivät talon ohi, ne muuttivat muotoaan kuin lumi, ja ajajina oli kaukaa maalta miehiä, joilla oli outo ääni ja jotka olivat menneet ennen kuin tajusikaan.

”En minä kyllä ketään näe.”

”Niin mutta katso – ”

Nyt kujalla liikkui vain linnut, jotka hypähtelivät pensaissa marjoja nokkimassa. Polly kääntyi, tökki kuivaa maata kengällään, potkaisi kiveä. Sarah katsoi vielä hetken. Pensaissa oli sakeana verhona kuihtuneita, vanhan värisiä pyökinlehtiä, marjakuuset näyttivät alhaalta paistavassa auringossa melkein mustilta, ja pähkinäpensaiden rangat olivat paljaina niissä kohdissa, joissa oli uusia istutuksia.

”Ei niin mitään.”

”Mutta siellä oli *joku*.”

”Ei ole enää.”

Polly noukki kiven maasta ja heitti sen kuin todistaakseen väitteensä. Se putosi kauas tiestä, mutta tuntui jotenkin ratkaisevan asian.

”Olkoon sitten niin.”

Sarahilla oli pyykkipoika kädessä ja toinen hampaiden välissä, hän pani alusmekon narulle ja vilkuili edelleen samaan suuntaan. Se saattoi olla valon leikkiä; kohoavaa

vesihöyryä matalalta kajottavassa syysauringossa. Mutta sitten mies vilahti uudestaan kauempana kujalla mennessään paljaiden rankojen ohi. Sarah oli siitä varma, hän erotti pilkahduksen harmaasta takista ja vaaleasta paidasta. Hän otti pyykkipojan suustaan, elehti kättä heiluttaen.

”Tuolla noin, Polly, näetkö nyt? Sen on pakko olla kulkukauppias.”

Polly naksutti kieltään, muljautti silmiään, mutta kääntyi kuitenkin katsomaan.

Ei mitään. Mutta ehkä – Sarah kuuli, melkein kuuli heikon äänen ihan kuin kulkukauppias, sillä sehän tuli ja varmasti oli, mukanaan pykäläpuu velkojen merkitsemiseen ja reppu täynnä hullutuksia ja helyjä, viheltelisi itsekseen taittaessaan pitkiä taipaleita pitkin ja poikin maaseutua. Ääni oli heikko ja se oli outo; oli kuin sävelmä olisi ollut toiselta puolen maapalloa.

”Kuuletko nyt, Pol!” Sarah henkäisi ja vaati hiljaisuutta punainen käsi pystyssä.

Polly pyörähti katsomaan Sarahia. ”Älä sano minua Poliksi, kun kerran tiedät etten tykkää siitä.”

”Polly hyvä – ”

”Ja häntä saa sanoa Maryksi vain siksi, että hän on hieno neiti ja minä en, ja minun piti vaihtaa Pollyyn, vaikka minäkin olen ristimänimeltä Mary, ja minulla on oikeus käyttää Marya siinä missä hänelläkin.”

Sarah maiskautti kieltään, viittoili Pollyä olemaan vai ti ja tähyili kujalle. Pollyn mielenkuohut olivat jo tuttuja, mutta tuo tulokas, mies joka kulki maanteitä reppu selässä ja vihellys huulilla! – kun neidit olisivat tehneet ostoksensa, mies tulisi keittiöön kaupustelemaan halvempia tavaroitaan. Voi, jospa Sarahilla olisi ollut jotakin somempaa päällään. Puolipellavaleningin perään ei kannattanut haikailla, sillä se oli ihan yhtä ruma kuin

sapenkarvainen, vaikka kyllä eri tavalla. Mutta lukemistot ja balladit, nauhat, napit ja tinatut rannerenkaat, jotka värjäisivät hihat kahdessa viikossa vihreiksi – millaista onnea kulkukauppias edustikaan tässä syrjäisessä, hiljaisessa ja tapauksettomassa paikassa!

Kuja katosi talon taakse, eikä ketään voinut enää nähdä eikä kuulla, joten Sarah kiinnitti alusmekon naurulle, otti seuraavan ja ripusti senkin tunnottomilla, kömpelöiksi käyneillä sormillaan.

”Polly, panisitko nyt töpinäksi?”

Polly marssi vieläkin suutuspäissään haan poikki muurille ja kutsui hevosia, jotka laidunsivat vapaina vie-reisellä niityllä. Sarah näki, että hän kaiveli esiliinan taskua ja otti sieltä pudokkaita, puheli hevosille hetken ja silitti niiden turpaa. Sitten Polly kiskoi itsensä muurille, istui siinä jalkojaan heilutellen ja pää painuksissa, sirsiteli silmiään syysauringossa, aivan muissa maailmoissa. Sarah ajatteli, että oli kuin Polly olisi kuunnellut puolet ajasta keijujen supatusta.

Mutta Polly oli vasta lapsi, ehkä kahden- tai kolmen-toista, ja ansaitsi senkin takia vähän tasoitusta. Ja pyykkipäivä on uuvuttava kasvuikäiselle, kun ei ole vielä tottunut rasituksiin. Niinpä Sarah teki työn yksin loppuun ja antoi Pollyn mennä menojaan, heittelemään oksia puroon tai keräämään pyökin terhoja, mitä hänellä nyt oli-kin mielessään.

Kun Sarah tuli haasta viimeinen tyhjä pyykkikori mukanaan, ilta alkoi jo pimetä, eikä pihaa ollut vielääkään siivottu. Hän kaatoi altaiden harmaan pyykkiveden pihalle, antoi lipeän huuhtoa kiveyksen puhtaaksi.

Rouva Hill oli pyykkituulella; hän oli ollut koko päivän yksinään soittokellojen armoilla, eivätkä Bennetit juu-

ri piitanneet siitä, että hän oli täysin vailla apua sisäpiikojen pyykätessä. Rouva Hill läjäytti pöytään lautasellisen kylmää sylttyä ja mulkaisi Sarahia kuin sanoakseen: *Tämän siitä saa, kun jättää minut oman onneni nojaan. Syytä vain itseäsi.* Herra Hill tuli ruokakomerosta, pyyhki käsiä housuihin ja tunnusteli kielellä kipeää hammas-ta. Kylmä siansyltty tutisi pöydällä harmahtavanpunaisena, kun rouva Hill leikkasi leipää.

Sarah haki ruokakomerosta suolaa, sinappia, säilöttyjä pähkinöitä, voita ja pippuria ja vei lisukkeet mennessään pöytään. Polly maleksi pihalta sisään, toi mukanaan pilven kylmää ilmaa, ja hänen poskensa rusottivat ja ilme oli viaton, aivan kuin hän olisi paiskinut töitä niin paljon kuin kukaan saattoi kohtuudella odottaa, ja hän istuutui pöytään ja otti veitsen ja lusikan, mutta pani ne pois, kun herra Hill painoi harmaat kasvonsa kohti ristittyjä käsiään. Sarah ja rouva Hill risivät kätensä ja mutisivat mukana, kun herra Hill luki pöytärukouksen. Sen jälkeen alkoivat ruokailuvälineet kilistä ja kirskua. Siansyltty vinkui ja värisi rouva Hillin veitsen alla.

”Emännöitsijä, onko hän yläkerrassa?” Sarah kysyi.

Rouva Hill ei edes nostanut päätään. ”Hmm?”

”Kulkukauppias. Onko hän vielä ylhäällä neitien luona? Olisi luullut, että hän olisi jo tullut sieltä.”

Rouva Hill pudisti kärsimättömästi päätään, pudotti sylttykimpaleen miehensä lautaselle ja toisen Sarahille. ”Mitä?”

”Sarah uskoo nähneensä kulkukauppiiaan”, Polly sanoi.

”Niin kuin näinkin.”

”Et nähnyt. Toivoit vain.”

Herra Hill nosti katseensa lautasesta; hailakat silmät katsoivat tytöstä toiseen. Vaiennettu Sarah sohi sylttyään;

Polly tunsi saaneensa voiton ja mätti hymyillen ruokaansa. Herra Hill painoi häijyn katseensa ruokaan.

”Talossa ei ole käynyt ketään”, sanoi rouva Hill hiljaa. ”Ei sitten rouva Longin aamuisen visiitin.”

”Minä kun luulin nähneeni miehen. Luulin, että näin hänen tulevan kujaa pitkin.”

”Varmasti joku päivätyöläinen.”

Herra Hill kaapi syltyn suuhunsa, ja hänen leukansa liikkui edestakaisin kuin lehmällä, kun hän jauhoi vähillä hampaillaan. Sarah yritti olla katsomatta; se oli tempu joka piti tehdä joka aterialla: olla katsomatta herra Hilliin. Ei, Sarahin teki mieli sanoa, se ei ollut mikään päivätyöläinen, ei voinut olla. Sarah oli nähnyt miehen. Siitä hän oli varma. *Ja* hän oli kuullut, kuinka mies vihelteli vienoa, outoa sävelmää. Kulkija ei mitenkään voinut olla kukaan niistä kömpelöistä pojista, jotka kävelivät raskaasti kujilla, eikä hän ollut kukaan niistä rähjäisistä ukoista, joita näki koko ajan nojailemassa portteihin tai istumassa portailla, täyttämässä tai imeskelemässä piippuaan. Ei. Kulkija ei ollut päivätyöläinen. Sarah ei myöntyisi siihen. Mies ei ehkä ollut täällä, mutta Sarah ei muuttaisi käsitystään hänestä eikä suostuisi myöntämään, että hän oli joku vain.

Mutta Sarah älysi pitää suunsa kiinni, kun herra Hill istui tuppisuuna, emännöitsijä Hill oli äksyllä mielellä, ja Polly väitti vastaan. Rouva Hill kuitenkin heltyi huomattessaan Sarahin pettymyksen; hän ojensi kätensä ja työnsi alas valahtaneen hiussuortuvan hilkan sisään.

”Syöhän ruokasi, tyttö hyvä.”

Sarah hymyili emännöitsijälle, sai eleestä vähän lohtua. Hän levitti haarukkapalan päälle sinappia, lisäsi kokkareen hilloa, pani päällimmäiseksi viipaleen säilöttyä pähkinää ja työnsi kukkuraisen haarukan varovai-

sesti suuhunsa. Hän pureskeli hilloa, joka oli yllättävän rakeista, maistoi hillon makeuden, etikan kirpeuden, pähkinän ja väkevän sinapin, mutta ne eivät peittäneet säilöttyjen aivojen, poskilihojen, ja jonkin sitkeän palan – todennäköisesti silmämunan rippeiden – homeisen vahvaa makua. Hän nielaisi ja otti kulauksen kaljaa. Tämän päivän hyvä puoli, Sarah ajatteli, oli että se oli kohta ohi.

Aterian jälkeen Sarah, Polly ja rouva Hill istuivat väsymyksestä vaitonaisina ja antoivat hanhenrasvakipon kiertää, ottivat siitä kokkareita ja hieroivat ne sormenpäissään pehmeiksi; sitten he levittivät rasvan sierretyneeseen ihoonsa, hoitivat sillä halkeamia ja haavoja niin, että sormia saattoi taas liikuttaa, ojentaa ja koukistaa ihon aukeamatta. Herra Hill sääli heidän käsiään ja mukamas tiskasi astiat pesukeittiössä; he kuuluivat veden loisketta, raapivia ääniä ja kalinaa; rouva Hilliä puistatti astioiden puolesta.

Myöhemmin herra B. soittaisi kirjastossa kelloa saadakseen kakkuviipaleen ja lasillisen Madeiran viiniä, ja herra Hill havahtuisi äksyksi ja laahustaisi viemään niitä. Suunnilleen tunnin kuluttua siitä rouva Hill kävisi hake-massa herran likaisen lautasen ja tahraisen lasin, ja Sarah keräisi naisten illallisastiat ja kantaisi ne helisevällä tarjottimella salongista. Pyykkipäivinä astiat jätettiin odottamaan seuraavan päivän vettä. Mutta tällä hetkellä Sarah luki herra B.:n vanhaa *Courieria*, kolmen päivän takaisia uutisia, monesta taittelemisesta hiutunutta lehteä, jonka painomuste sotki hanhenrasvalla voidellut kädet, kun hän luki rouva Hillille – hiljaa jottei olisi häirinnyt lasta eikä ukkoa – artikkelia, jossa povattiin pikaista voittoa Espanjassa ja selostettiin, että Buonaparte oli nyt takajaloillaan ja lähtisi pian liikkeelle. Ja sitten kuului ääntä.

Sarah laski lehden alas. "Kuulitteko?"

"Mitä niin?" kysyi rouva Hill ja säpsähti unen rajamailta.

"En tiedä, ääntä ulkoa. Jotakin."

Sitten hiljaista vikinää ja pauketta ja jysähdyksiä, kun hevoset alkoivat liikahdella pilttuissaan.

"Ulkona on joku."

Päivätyöläiset asuivat kylällä, kaikki neljä palvelijaa olivat täällä, keittiössä, ja herrasväki oli yläkerrassa kyläläisenä ja puolinukuksissa. Ulkona ei pitänyt olla ketään. Sarah pani lehden pois ja aikoi nostaa nukkuvan tyttösen pään polvensa päältä.

"Hetkinen." Rouva Hill nosti sormeaa.

Polly nousi istumaan vain hätäisesti valveilla. Herra Hill mumisi, räpytteli silmiään, kavahti äkkiä pystyyn ja pyyhki leukaansa.

"Mikä nyt? Mitä?"

Rouva Hill nosti sormen huulilleen. Kaikki kuulostelivat vähän aikaa. Sitten rouva Hill sanoi: "Ei siellä mitään ole."

"Jos siellä on mustalaisia", Sarah sanoi.

"Mitä ne täältä tahtoisivat?"

"Hevosia."

"Mustalaiset tuntevat hevoset. Mustalaisilla on enemmän järkeä."

"Mustalasiako?" Polly mutisi silmät unisina.

"Ei siellä mitään mustalaisia ole."

He kuulostelivat taas. Ei enää mitään. Polly nojasi päätänsä Sarahin olkaan, silmät painuivat kiinni.

"Varmaan rotta", rouva Hill sanoi. "Puss hoitaa sen."

"Niin."

Pollyn hengitys tasaantui, ruumis hervahti.

"Sänkyyn siitä", Sarah sanoi.

Polly liikahti, nyökkäsi. Sänkyyn.

Kun Sarah avasi illalla korsetin nyörejä, syksyn täysikuu kumotti verhojen takaa ja työntyi suoraan niiden läpi. Sarah oli aluspuvussa, veti verhot ikkunan edestä ja katsoi pihan poikki kuuta, joka kellotti valtavana ja keltaisena tallin yläpuolella. Oli melkein yhtä kirkasta kuin päivällä, rakennukset seisoivat ääneti, eikä mikään liikunut, ulkona ei ollut mitään. Ei taatusti mustalaisia, ei vilaustakaan rotasta. Se oli muutenkin pelkkää höpötystä; miksi nyt hevonen suhtautuisi sillä lailla rottaan?

Saattoiko se olla kulkukauppias? Laittautuiko hän tuolla jossakin makuulle ja lähtisi aamunkoitteessa matkoihinsa kenenkään huomaamatta? Lähtisi täyttämään tyhjentyneen reppunsa jossakin pohjoisen isossa tehdaskaupungissa. Sellainen vasta olisi elämää. Näkisi maailmaa. Poikkeaisi paikkaan jos toiseenkin eikä viipyisi missään yhtään pitempään kuin haluaisi. Huomisesta ei tiennyt kukaan; kulkukauppias voisi olla niinkin kaukana kuin Stokessa tai peräti Lutonissa.

Sarahin kynttilä lepatti vedossa. Hän puhalsi sen samuksiin, laski verhon ja ryömi sänkyyn lämpimän, nukkuvan Pollyn viereen. Sarah makasi hohtavia verhoja katsellen, miettien pitkän yön mahdollisuuksia. Hän ei saanut unta, ei nukkuisi, ei tänä yönä, ei tietäessään, että kulkukauppias saattoi olla tallin parvella ja lähtisi huomenna näkemään maailmaa – mutta Sarah, nuori ihminen, oli ollut puoli viidestä asti jalkeilla ja töissä, kello löi yhtätoista, ja hän hengitti pian hiljaa, syvässä unessa.

Mutta silti, silti, tunnetta ei käynyt tukahduttaminen: oli kysymys myös hänestä, hänestä itsestään. Tulisiko joskus sellainenkin aika, että hän voisi huolehtia omista asioistaan, omasta mukavuudestaan, omista eikä aina vain muiden ihmisten tarpeista?

LONGBOURNIN TALOSSA on pyykkipäivä, ja palvelustyttö Sarahin kädet ovat taas rakoilla. Arki kuitenkin muuttuu, kun rouva Hillin tiukalla kurilla ja suurella sydämellä emännöimään taloon saapuu salaperäinen ja maailmaa nähnyt miespalvelija.

Longbournissa, Jane Austenin *Ylpeyden ja ennakkoluulon* talossa, on myös palvelusväki, jonka elämästä Bennetin hienot neidit eivät tiedä mitään: se on köyhyyden, kovan työn, rakkauden ja kiihkeiden haaveiden maailma.

”Rohkea kirja, yllättävällä tavalla kapinallinen ja kerta kaikkiaan nerokas. Mestarillinen versio klassikosta.”

– USA TODAY

